

PARİS İKLİM ANLAŞMASI VE KÜRESEL İKLİM POLİTİKALARININ ULUSLARARASI İLİŞKİLERE ETKİSİ

Küresel iklim değişikliği, 21. yüzyılın en büyük ve en acil çevre sorunlarından biri olarak dünya toplumunun karşısına çıkmaktadır. Sanayi devrimiyle birlikte artan fosil yakıt kullanımı, ormansızlaşma, endüstrileşme ve tarım faaliyetlerindeki sanayileşme, atmosferdeki sera gazlarının yoğunluğunun artmasına neden olmuştur.

Zafer Furkan Arslan

Bu durum, dünya iklimini kalıcı olarak etkileyerek, kuraklık, seller, deniz seviyesi yükselmesi gibi ciddi sonuçlar doğurmaktadır. Etkileri tüm dünya genelinde hissedilen bu sorun, yalnızca ekosistemleri değil, aynı zamanda insan sağlığını, tarım ve gıda güvenliğini, ekonomiyi ve sosyal dengeleri de tehdit etmektedir.

Küresel iklim değişikliğiyle mücadele, bir ülkenin veya bir topluluğun tek başına çözebileceği bir sorun değildir. Tam da bu nedenle, uluslararası iş birliği ve koordinasyon büyük bir önem taşımaktadır. Farklı coğrafyalardaki ülkelerin sera gazı emisyonlarındaki artışlar ve azalışlar birbirleriyle bağlantılıdır ve bu nedenle bir ülkenin çabaları, diğerlerinin üzerinde de etkili olacaktır. Ayrıca, iklim değişikliği bir sınır tanımaz sorundur ve küresel düzeyde ortak bir çaba gerektirmektedir. Bu nedenle, uluslararası ilişkiler alanında, küresel iklim politikaları ve anlaşmalarının rolü büyüktür.

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC) çerçevesinde düzenlenen Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansları (COP) ise uluslararası alanda küresel iklim

politikalarının belirlendiği ve tartışıldığı önemli platformlardır. COP süreçleri, ülkeler arasında iklim değişikliğiyle mücadelede ortak bir anlayışın oluşturulması ve uluslararası iklim politikalarının şekillendirilmesinde etkili olmaktadır.

Bu bağlamda, 2015 yılında gerçekleştirilen COP21 toplantısında kabul edilen ve 2016 yılında yürürlüğe giren Paris İklim Anlaşması, küresel iklim politikalarının tarihi bir dönüm noktası olarak kabul edilmektedir. Anlaşma, tüm dünya ülkelerini, küresel sıcaklık artışını 2°C ile sınırlayarak, mümkünse 1,5°C'ye indirme hedefini benimsemeye ve sera gazı emisyonlarını azaltma taahhüdünde bulunmaya çağırmıştır. Anlaşma, özellikle gelişmekte olan ülkelerin iklim değişikliğiyle mücadele ve uyum sağlama çabalarını

destekleyecek finansal ve teknik destek mekanizmaları sağlamaktadır. Bu açıdan anlaşma, adil bir yük paylaşımı ve küresel dayanışma ruhunu teşvik etmiştir.²

Bu yazıda, Paris İklim Anlaşması'nın içeriğini, önemini ve uluslararası ilişkilere

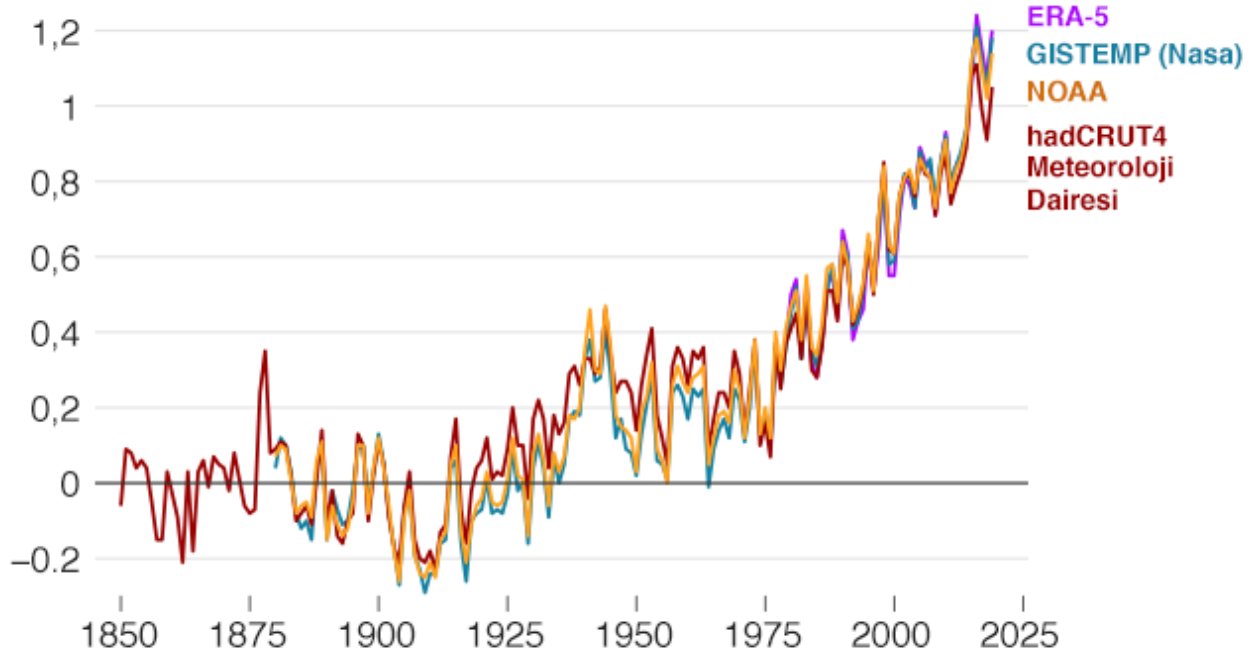
"Küresel iklim değişikliğiyle mücadele, bir ülkenin veya bir topluluğun tek başına çözebileceği bir sorun değildir. Tam da bu nedenle, uluslararası iş birliği ve koordinasyon büyük bir önem taşımaktadır."

² Küresel ısınma artışına dikkat çekmek için 3 boyutlu modellemelerde yapılmıştır. İncelemek için bkn. https://svs.gsfc.nasa.gov/vis/a000000/a004900/a004975/GISTEMP_Spiral_2022-03-06_2257.mp4

¹ Zafer Furkan Arslan, TESAM Siyasal Bilimler Kürsüsü Direktörü.

Şekil 1. 1980-2025 Arası Küresel Sıcaklık Artışı (°C)

Kaynak: Meteoroloji Dairesi

etkileri incelenecektir. Ayrıca, anlaşmanın uygulanması ve gelecekteki perspektiflerine yönelik öneriler ve temenniler sunulurken, küresel iklim değişikliğiyle mücadelede uluslararası iş birliğinin önemine vurgu yapılacaktır. Çünkü küresel iklim değişikliğiyle mücadele, yalnızca bir ülkenin veya topluluğun sorunu değil, tüm insanlığın ve gelecek nesillerin ortak kaderidir.

1. PARIS İKLİM ANLAŞMASI VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER

Paris İklim Anlaşması, ülkeler arasındaki iklim politikaları üzerinde bir dönüm noktası oluşturarak, küresel düzeyde bir dayanışma ve iş birliği ruhu yaratmıştır. Tüm dünya ülkeleri, küresel iklim değişikliğiyle mücadelede ortak sorumluluk üstlenme konusunda bir araya gelmiştir. Paris İklim Anlaşması, küresel iklim politikalarında adil bir yük paylaşımı ve farklı ülke gruplarının (gelişmiş ve gelişmekte olan) sorumluluklarını tanıması açısından da önemlidir. Anlaşma, zengin ülkelerin finansal ve teknik destek sağlamasını, gelişmekte olan ülkelerin ise iklim değişikliğine uyum sağlamasını ve düşük karbonlu ekonomilere

geçiş yapmasını teşvik etmektedir.³

Paris İklim Anlaşması, küresel iklim politikalarında bir dönüm noktası olarak kabul edilmektedir. Anlaşma, Kyoto Protokolü'nün⁴ ardından, dünya genelindeki tüm ülkeleri, gelişmiş ve gelişmekte olan, emisyon azaltımı⁵ ve iklim değişikliğiyle mücadele konusunda ortak bir çatı altında birleştiren ilk anlaşmadır.⁶ Daha önceki anlaşmalar, sadece gelişmiş ülkeleri sera gazı emisyonlarını azaltmaya zorlarken, Paris İklim Anlaşması tüm ülkelerin eşit sorumluluk taşıması gerektiğini vurgulamıştır. Bu anlaşma, uluslararası ilişkilerde gelişmekte olan ülkelerin de katkıda bulunmasını ve iklim değişikliğiyle

3 T.C. Dışişleri Bakanlığı. Paris Anlaşması. Erişim tarihi: 25 Temmuz 2023. <https://www.mfa.gov.tr/paris-anlasmasi.tr.mfa>

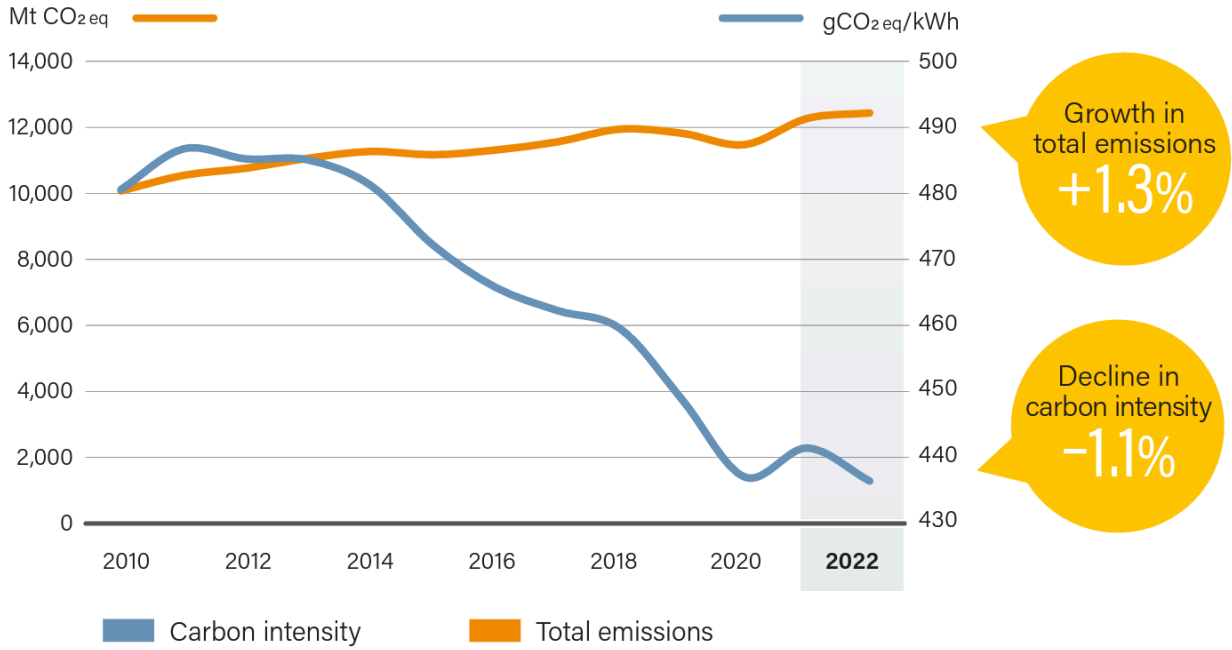
4 United Nations. (1998). Kyoto Protocol to the United Nations framework convention on climate change. <https://unfccc.int/resource/docs/convkp/kpeng.pdf>. 2005 yılında yürürlüğe girmiştir. 2005-2012 ve 2013-2020 olmak üzere 2 dönem yürürlükte kalmıştır.

5 Grafik-2 de 2010-2022 yılları arasında karbon yoğunluğu ve toplam emisyon yer almaktadır.

6 T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. Paris Anlaşması. Erişim tarihi: 25 Temmuz 2023. <https://iklim.gov.tr/paris-anlasmasi-i-34>

Şekil 2. Enerji Sektörü Emisyonu ve Emisyon Yoğunluğu, 2010-2022

Kaynak: REN21, Renewables 2023 Global Status Report

mücadelede daha eşitlikçi bir yaklaşımın benimsenmesini sağlamıştır.

İklim değişikliği, gelişmekte olan ülkeleri daha fazla etkileyen bir sorundur. Ancak daha önceki iklim anlaşmaları, gelişmiş ülkelerin sorumluluğunu önemli ölçüde arttırarak, adil olmayan bir yük paylaşımına yol açmıştır. Anlaşma, birçok ülkenin ve uzmanın katkısıyla zorlu ve yoğun müzakereler sonucunda ortaya çıkmıştır. Tarafların farklı çıkarları, ihtiyaçları ve beklentileri göz önünde bulundurularak, her ülkenin taahhütleri ve hedefleri belirlenmiştir. Paris İklim Anlaşması'nın başarılı bir şekilde kabul edilmesi, uluslararası diplomasi ve müzakere süreçlerinin iklim değişikliği gibi karmaşık ve küresel sorunlara çözüm bulma kapasitesini göstermektedir.

Anlaşma, gelişmekte olan ülkelere iklim değişikliğiyle mücadele ve uyum sağlama çabalarında finansal destek sağlama taahhüdü içermektedir. İklim değişikliğiyle mücadeleyi sürdürülebilir kalkınma ve ekonomi politikalarıyla bütünleştirmeyi hedeflemektedir. Ülkelerin kendi emisyon

azaltma stratejilerini belirlerken, sosyal ve ekonomik kalkınma ihtiyaçlarını göz önünde bulundurması ve düşük karbonlu ekonomilere geçişi teşvik etmesi önemlidir. Bu, uluslararası ilişkilerde, ekonomi ve çevre politikalarının entegrasyonunu sağlayan bir yaklaşımın benimsenmesini sağlamıştır. Zengin ülkeler, gelişmekte olan ülkelere 2020'den itibaren her yıl 100 milyar dolarlık iklim finansmanı sağlama sözü vermiştir. Bu, iklim değişikliğiyle mücadelede daha adil ve kapsayıcı bir küresel çabanın bir göstergesidir.

2. PARİS İKLİM ANLAŞMASI'NIN UYGULANMASI VE GELECEKTEKİ PERSPEKTİFLER

Anlaşma, 2016 itibarıyla küresel sera gazı emisyonlarının %55ini oluşturan en az 55 tarafın anlaşmayı onaylaması koşulunun karşılanması sonucunda yürürlüğe girmiştir ve taraflar, belirlenen hedeflere ulaşmak için eylem planları ve politikalar geliştirmeye başlamıştır. Bu aşamada, Anlaşma'nın uygulanmasının izlenmesi ve değerlendirilmesi önemlidir. Ayrıca, 2030'dan

sonra yeni taahhütlerin belirlenmesi ve daha uyumlu hedeflerin ortaya konulması da ele alınmalıdır. Paris İklim Anlaşması'nın başarısı, tarafların taahhütlerine sadık kalması, iklim politikalarının etkin bir şekilde uygulanması ve finansmanın sağlanması gibi faktörlere bağlı olacaktır. Paris İklim Anlaşması, tarafların emisyon azaltma taahhütlerine uyum sağlamasını öngörmektedir. Bu nedenle, tarafların taahhütlerini düzenli olarak izlemesi ve değerlendirmesi önemlidir. Bilimsel temelli bir izleme mekanizması oluşturularak, ülkelerin gerçekleştirdiği ilerlemeyi objektif bir şekilde değerlendirmek mümkün olacaktır.

Bilimsel verilere dayanarak, küresel sıcaklık artışını 1,5°C'ye indirme hedefine ulaşmak için daha kapsamlı ve etkin politikalar geliştirilmelidir.⁷ Gelişmekte olan ülkeler, iklim değişikliğiyle mücadele ve uyum sağlama konusunda finansal ve teknik destek almalıdır. Gelişmiş ülkeler, 100

milyar dolarlık iklim finansmanı hedefine ulaşmayı sağlamak için daha fazla çaba sarf etmelidir. Ayrıca, finansmanın etkin kullanımı ve projelerin izlenmesi için şeffaf ve hesap verebilir bir mekanizma oluşturulmalıdır. İklim değişikliğiyle mücadelede teknoloji transferi ve iş birliği önemli bir rol oynamaktadır. Gelişmekte olan ülkeler, temiz enerji teknolojileri ve sürdürülebilir uygulamalara erişim sağlayarak, karbon emisyonlarını azaltma çabalarını desteklemelidir.⁸ Bu nedenle, teknoloji transferi ve iş birliğini teşvik eden mekanizmalar geliştirilmelidir.

SONUÇ

Anlaşma, uluslararası toplumu iklim değişikliğiyle mücadele konusunda bir araya getirerek, adil bir yük paylaşımı ve dayanışma ruhunu teşvik etmiştir. İklim değişikliğiyle mücadelede başarının anahtarı, tarafların taahhütlerine uygun hareket etmeleri ve sürekli bir iş birliği içinde olmalarıdır.

8 Şekil 3'te birincil enerji kaynaklarının kullanımına göre dağılımı ve 2050 net sıfır politikasına göre beklenti rakamları yer almaktadır.

7 United Nations. Climate change. Erişim tarihi: 22 Temmuz 2023. <https://www.un.org/en/global-issues/climate-change>

Paris İklim Anlaşması, tüm dünya ülkelerini iklim değişikliğiyle mücadelede birlikte çalışmaya çağırmaktadır. Tarafların ortak bir vizyon ve kararlılıkla hareket etmeye devam etmeleri ve küresel iş birliğinin güçlenmesi önemlidir. Ancak anlaşmaya bağlı kalmak ve çıkarları için uluslararası toplumla birlikte çalışmak, gelecek nesillere daha sürdürülebilir bir dünya bırakmamızın anahtarıdır. Ayrıca bir diğer beklentimiz bilinçli ve eğitilmiş toplumların iklim değişikliği konusunda farkındalık yaratması ve talep etmesidir. Bu durum, siyasi liderleri ve karar vericileri daha sürdürülebilir ve çevre dostu politikaları uygulamaya teşvik edecektir. Paris İklim Anlaşması'nın hedefleri, gelecek nesillerin yaşam kalitesini ve dünyanın sürdürülebilirliğini etkileyecektir. Temennimiz, tüm tarafların gelecek nesiller için sorumluluk alarak, sadece kendi çıkarlarına değil, tüm insanlığın refahına yönelik kararlar almalarıdır.

"İklim değişikliğiyle mücadelede başarının anahtarı, tarafların taahhütlerine uygun hareket etmeleri ve sürekli bir iş birliği içinde olmalarıdır.."

Gelecekte, Paris İklim Anlaşması'nın uygulanması ve geliştirilmesi için daha fazla çaba ve kararlılık gerekmektedir. Anlaşmanın başarılı bir şekilde uygulanması ve ilerlemenin sağlanması için uluslararası iş birliğine ve kararlılığa olan ihtiyaç artmaktadır. Önerilerimiz, anlaşmanın hedeflerine ulaşmak için atılacak adımlara rehberlik etmeyi amaçlamaktadır. Temennimiz ise, iklim değişikliğiyle mücadelede küresel bir dayanışma ve sorumluluk bilinciyle hareket ederek, daha sürdürülebilir bir dünya yaratmaktır. Unutmayalım ki, iklim değişikliği küresel bir tehdit ve ancak birlikte hareket ederek bu zorluğun üstesinden gelebiliriz. Ancak bu tarihi anlaşma, küresel iklim değişikliğiyle mücadelede önemli bir adım ve gelecek için umut ışığıdır.

Şekil 3. Birincil Enerji Kaynaklarının Kullanımına Göre Dağılımı ve 2050 Net Sıfır Politikasına Göre Beklenti Rakamları

	2050'deki seviye				Değişim 2019-2050(p.a)			2050'de birincil enerjini payı		
	2019	Acc	Net Sıfır	NM	Acc	Net Sıfır	NM	Acc	Net Sıfır	NM
Yakıtta Göre Birincil Enerji										
Toplam	627	666	630	733	0.2%	0.0%	0.5%	100%	100%	100%
Petrol	193	78	39	140	-2.9%	-5.0%	-1.0%	12%	6%	19%
Doğalgaz	140	87	60	166	-1.5%	-2.7%	0.5%	13%	9%	23%
Kömür	158	23	17	96	-6.0%	-7.0%	-1.6%	4%	3%	13%
Nükleer	25	40	47	28	1.5%	2.1%	0.4%	6%	7%	4%
Hidro	38	61	65	48	1.6%	1.8%	0.8%	9%	10%	7%
Yenilenebilir Kaynaklar (biyoenerji dahil)	74	377	403	256	5.4%	5.6%	4.1%	57%	64%	35%
Yerel Birimler										
Petrol (Mb/D)	98	42	21	73						
Doğalgaz (Bcm)	3900	2422	1658	4616						
Bölgeye Göre Birincil Enerji										
Gelişmiş	234	171	162	199	-1.0%	-1.2%	-0.5%	26%	26%	27%
ABD	97	76	74	89	-0.8%	-0.9%	-0.3%	11%	12%	12%
AB	65	45	42	51	-1.2%	-1.4%	-0.8%	7%	7%	7%
Yükselişte Olanlar										
Çin	147	149	138	160	0.0%	-0.2%	0.3%	22%	22%	22%
Hindistan	42	88	88	94	2.5%	2.4%	2.6%	13%	14%	13%
Orta Doğu	37	47	45	48	0.7%	0.6%	0.8%	7%	7%	7%
Rusya	30	30	26	32	-0.1%	-0.4%	0.1%	4%	4%	4%
Brezilya	16	17	15	18	0.2%	-0.1%	0.5%	2%	2%	3%